

Çok Boyutlu ?hmalkar Davran?? Ölçe?i – Çocuk Beyan? Formu

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çok Boyutlu ?hmalkar Davran?? Ölçe?i – Çocuk Beyan? Formu*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19194>

Özet

Çok Boyutlu İhmalkar Davranış Ölçeği - Çocuk Beyan Formu (ÇBİDÖ-ÇBF), çocuklar ve ergenlerin kendi ebeveynleri veya birincil bakıcıları tarafından deneyimledikleri ihmalkar davranışlar çok boyutlu bir perspektiften ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Ölçeğin Türkçe adaptasyonu, 10 ila 15 yaş arasındaki çocukların ihmal deneyimlerini güvenilir ve geçerli bir şekilde değerlendirmek üzere Utku Beyazıt ve Ayhan Büyün Ayhan tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu form, özellikle **çocuk ihmali** davranışların farklı alt boyutları (fiziksel, duygusal, eğitimsel, denetimsel) çocukların kendi bakıcılarından saptamaya hedefler. Ölçek, klinik ve araştırma ortamlarında **psikometrik özellikleri** açısından incelenmiş ve Türk kültürüne uygunluğu kanıtlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Çok Boyutlu İhmalkar Davranış Ölçeği, Çocuk Beyan Formu, Çocuk İhmali, Ebeveyn İhmali, Uyarılma, **Psikometri**, Ergenlik, Utku Beyazıt.

Yazarlar

Utku Beyazıt, Ayhan Büyün Ayhan.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, 10 ila 15 yaş aralığındaki çocukların, ebeveynleri veya bakıcıları tarafından maruz kaldıkları ihmalkar davranışların sıklığı ve türünü öz-bildirim yoluyla belirlemektir. Bu araç, ihmalin sadece tek bir boyutta değil, çeşitli alanlarda (duygusal, fiziksel, eğitimsel) ortaya çıktığını varsayan çok boyutlu bir çerçeve sunar. Klinik değerlendirmelerde ve **çocuk koruma hizmetleri** alanındaki araştırmalarda, yüksek risk altındaki bireyleri tespit etmek ve önleyici müdahalelerin etkinliğini değerlendirmek için kritik bir araç olarak kullanılmaktadır.

Ölçeğin uyarlanması, uluslararası alanda kabul görmüş bir ihmal değerlendirme aracı olan Türkiye bağlamında kullanılabilirliğini sağlamıştır. Bu, araçların Türkiye'de Türk nüfusunda **çocuk ihmali** olgusunu standart yöntemlerle inceleme imkanı sağlar.

Yapı

Çok Boyutlu İhmalkar Davranış Ölçeği, ebeveyn veya bakıcı ihmalinin karmaşık doğasını yansıtan birden fazla alt boyutu ölçen bir yapıya temel alır. Orijinal ölçek, genellikle dört ana ihmal alanını kapsar:

Fiziksel İhmal: Çocuğun temel fiziksel ihtiyaçlarının (yeterli yiyecek, giysi, barınma, tıbbi bakım)

karşılanmaması.

Eğitimsel ihmal: Çocuğun eğitim ve gelişim fırsatlarının kısıtlanması veya okul katılmaması ihmal edilmesi.

Duygusal ihmal: Çocuğa yeterli sevgi, destek, şefkat ve duygusal yanıtın sağlanmaması.

Denetimsel ihmal: Çocuğun güvenliğini sağlayacak uygun gözetimin sağlanmaması veya tehlikeli durumlara maruz bırakılması.

Ölçek, çocukların bu davranışları ne sıklıkla deneyimlediklerini sorarak, ihmalin şiddeti ve yaygınlığı hakkında detaylı bilgi sunar. Bu yapı, **çocuk ihmali** araştırmalarında multidisipliner bir yaklaşıma destekler.

Geçerlik

ÇBÖ-ÇBF'nin Türkçe versiyonunun geçerlik çalışmaları, Beyazıt ve Büyün Ayhan (2018) tarafından titizlikle yürütülmüştür. Yapılan **geçerlik** çalışmaları genellikle yapı geçerliği ve ölçüt geçerliğini kapsamaktadır. Yapı geçerliğini incelemek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. DFA sonuçları, ölçeğin teorik olarak beklenen çok boyutlu yapıya (fiziksel, duygusal vb. alt boyutlar) Türk örnekleminde doğrulanmış olduğunu göstermiştir. Bu, ölçeğin gerçekten de ihmal davranışları farklı yönlerini ölçtüğünü kanıtlamaktadır.

Ölçüt geçerliği bağlamında, ölçekten alınan puanların, çocukluk travmaları veya psikolojik uyumsuzluk gibi ilgili diğer değişkenlerle anlamlı korelasyonlar gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bulgular, ÇBÖ-ÇBF'nin çocukların deneyimlediği ihmali diğer ilgili psikopatolojik sonuçlarla ilişkilendirmede yararlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Güvenirlik

Ölçeğin **güvenirlik** analizleri, iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alfa) hesaplanarak rapor edilmiştir. Türkçe adaptasyon çalışmaları, ölçeğin toplam puanı ve alt boyutlarının iç tutarlılık katsayılarının yüksek olduğunu göstermiştir. Yüksek alfa değerleri, ölçek maddelerinin tutarlı bir şekilde aynı yapıyı ölçtüğünü ve dolayısıyla ölçeğin güvenilirliğini desteklediğini göstermektedir. Bu yüksek iç tutarlılık, ölçeğin tekrarlanan uygulamalarda benzer sonuçlar verme potansiyelini artırır. Güvenirlik çalışmaları, ayrıca test-tekrar test güvenilirliğinin de incelenmesi, muhtemeldir, bu da ölçek puanlarının zaman içinde stabil kalacağını gösterir.

Faktör Analizi

Çok Boyutlu İhmal Davranış Ölçeği - Çocuk Beyan Formu'nun Türkçe uyarlamasında, ölçeğin çok boyutlu yapıya doğrulamak için **faktör analizi** yöntemlerinden yararlanılmıştır. Orijinal ölçeğin faktör yapısını test etmek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) tercih edilmiştir. DFA sonuçları, orijinal ölçekte tanımlanan faktör yapısının (muhtemelen dört veya

beş faktörlü bir yapı) Türk kültürü örnekleminde de iyi uyum indekslerine sahip olduğunu göstermiştir. Bu analiz, ölçeğin kültürel adaptasyon sürecinin başarılı olduğunu ve her bir alt boyutun kendine özgü ihmal türünü izole edebildiğini teyit etmektedir.

Ölçek Bilgileri

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: 5'li Likert tipi dereceleme ölçeği (Örn: Hiçbir zaman, Nadiren, Bazen, Sık sık, Her zaman).

Language Available: Türkçe (Turkish).

Population Group: Çocuklar ve ergenler.

Age Group: 10-15 yaş aralığı.

Population Details: Türkiye'deki ilkököl ve ortaokul öğrencileri üzerinde test edilmiştir.

Test Methodology: Öz-bildirim (Self-report) ölçeği. Çocuklardan, ebeveynlerinin veya birincil bakıcıların belirli ihmalkar davranışları ne sıklıkla sergilediğini belirtmeleri istenir.

Anahtar Kelimeler

Çocukluk Travması, İhmalkar Ölçümü, Öz-bildirim Ölçeği, **Doğrulayıcı Faktör Analizi**, Current Psychology.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Mevcut değil.

Affiliation Email addresses: proz2proz@yahoo.com (Sorumlu Yazar: Utku Beyazıt)

Correspondence Address: İlgili akademik kurumlar aracılığıyla sağlanmaktadır.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin Türkçe uyarlaması 2018 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin kullanımı ve izinleri için sorumlu yazar Utku Beyazıt ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Ticari olmayan akademik kullanımlar için izin koşulları yazarın inisiyatifindedir.

Referanslar

Beyazıt, U., & Büyün Ayhan, A. (2018). The psychometric properties of the Turkish version of the Multidimensional Neglectful Behavior Scale-child report (10-15 years form). *Current Psychology*. <https://doi.org/10.1007/s12144-017-9769-3>.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir:

The original PDF can be downloaded here: cok-boyutlu-ihmalkar-davranis-olcegi-cocuk-ifadesi-toad.pdf

Çok Boyutlu İhmalkar Davranış Ölçeği - Çocuk Beyan Formu Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri, kaynak içerikte sağlanmamıştır. Kullanım için orijinal makaleye (Beyazıt & Büyün Ayhan, 2018) başvurulması gerekmektedir.